

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ; ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

УДК 159.923;342.95

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.3/06>**Грубі Т.В.**

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Купчишина В.Ч.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

КІБЕРБУЛІНГ ЯК СУЧАСНА ПРАКТИКА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті презентовано теоретичний аналіз кібербулінгу як практики комунікації сучасної молоді. Розглянуто наукові підходи у вивченні проблеми булінгу як явища, яке фіксує будь-яку діяльність, спрямовану на цільову групу чи особистість та включає емоційне, фізичне, вербальне насильство, яке повторюється у часі. Підкреслено, що ключовим для визначення булінгу є розуміння, що така багаторазово повторювана агресивна поведінка має довільний, а не випадковий чи мимовільний характер, містить задум нашкодити людині і базується на дисбалансі влади (фізичної сили, соціального статусу в групі).

Проаналізовано основні підходи щодо дефініції поняття «кібербулінг». Зафіксовано, що він є певним набором різних форм поведінки: від незначних, типу жартів, які навіть неможливо розпізнати як булінг, до психологічного віртуального терору, що завдає непоправної шкоди, нищить здоров'я жертви, призводить до суїцидів і смерті. Підкреслено, що кібербулінг, як сукупність різних форм проявів жорстокості у віртуальному просторі, має складну природу і базується на сприйнятті молоді законів соціальної нерівності і боротьби за самоствердження.

Виявлено особливості Інтернет-спілкування та зафіксовано причини його поширення серед молоді. Підкреслено, що причинами та факторами, які найчастіше провокують використання Інтернету, як інструменту спілкування, є недостатня для особистості насиченість комунікації, наявність у неї можливостей реалізації певних якостей, програвання ролей, переживання емоцій, які з тих чи інших причин неможливі у реальному житті. Зафіксовано різницю між звичайним цькуванням молодої людини у соціальних мережах і кібербулінгом та проаналізовано рольові позиції його учасників. Визначено методи протидії кібербулінгу, які сьогодні використовують країни Європейського союзу.

Ключові слова: булінг, кібербулінг, молодь, комунікація, Інтернет-спілкування, насилля.

Постановка проблеми. Сучасна людина у XXI ст. не мислить своє життя без телебачення та Інтернету. Згідно всесвітніх статистичних даних близько 60% населення світу зареєстровано в тій чи іншій соціальній мережі, а часто у декількох одночасно. Серед найбільш активних користувачів переважає молодь, яка сьогодні більшу частину свого вільного та, й часто, робочого часу, витрачає на спілкування у соціальних мережах, пошук необхідної інформації, перегляд відео матеріалів, новин чи гру у комп'ютерні ігри. За даними дослідження UNICEF, в Україні близько 50% підлітків визнали, що були жертвами кібербулінгу, а кожна третя дитина прогулювала школу через кібер-

булінг. За результатами анонімного опитування, 75% респондентів підтвердили те, що Instagram, TikTok та Snapchat є основними соціальними платформами для цькування [1, с. 45].

Ці статистичні дані викликають сьогодні серйозне занепокоєння, адже дедалі більше людей обирають віртуальне, ніж реальне спілкування. Почастішали випадки шкідливих наслідків таких процесів: поширення агресії, маніпуляцій, створення спільнот та груп, участь у яких здійснює негативний вплив на психіку особистості, а іноді є загрозою для життя їх учасників. Саме тому потребують детального теоретичного та емпіричного аналізу питання

впливу Інтернет-спілкування на психіку сучасної молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема детермінант масового поширення кібербулінгу стала предметом наукових дискусій вітчизняних і західних фахівців ще кінця ХХ – поч. ХХІ ст. Серед західних вчених привертають увагу наукові розвідки Н. Віларда, К. Катцера, Е. Менесіні, Д. Лейн, Д. Ольвеуса, В. Ортона, Ф. Фезера та ін. Дослідники акцентують увагу на причинах поширення Інтернет-залежності молоді та формують прогнози щодо розвитку цього явища у майбутньому. Активно вивчають питання кібербулінгу і вітчизняні учені: Є. Гіденко, Л. Данильчук, Б. Єрмоленко, В. Лавріненко, О. Лапа, Т. Мирнюк, Н. Мишко, Л. Найдюнова, К. Седих, І. Тітов та ін. Більшість їх наукових розвідок фокусуються навколо питань джерел виникнення та специфіки різних видів кібербулінгу, а також профілактики Інтернет-залежності різних вікових груп, і молоді у тому числі.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення природи кібербулінгу як сучасної комунікативної практики, аналіз його форм та методів протидії даному явищу.

Виклад основного матеріалу. Проблема залежності людини від засобів масової інформації привертала увагу учених ще в період епохи Відродження та Просвітництва. Так, питання впливу інформації на мозок людини та можливості маніпулювання нею, вивчали відомі французькі філософи Вольтер, Ж. –Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є та ін. Вони одні із перших звернули увагу на те, що інформація є потужним ресурсом, який дозволяє керувати поведінкою людини.

Одним з перших емпіричних досліджень впливу інформації на масову свідомість і поведінку став проект представників Чикагської соціологічної школи, відомий як Фонд Пейна. Цікаво, що ініціатором цього дослідження виступив священик В. Шорт, який хотів знайти наукові підтвердження для того, щоб обмежити відвідування школярами кінотеатрів або ввести цензуру для художніх фільмів. В результаті реалізації тринадцяти самостійних досліджень цього проекту було виявлено специфіку впливу ЗМІ на агресію молодих людей. Дослідниками було зафіксовано, що фільми із елементами насилля, агресії, бандитських розбірок, здійснюють істотний і негативний вплив на психіку особистості та є тригером зростання злочинності у їхньому середовищі.

Пізніше з'являються наукові школи, які вивчають джерела виникнення та поширення агресивних проявів у спілкуванні та соціальній взаємодії. Так, автор теорії аномії французький соціолог Е. Дюркгейм у своїй науковій роботі «Про поділ суспільної праці» (1983) підкреслював, що насильство виникає внаслідок складних змін та перетворень, коли у суспільстві відсутні чітко сформовані норми поведінки та система взаємних очікувань. За таких умов поширюються різні форми девіації. Пізніше цю теорію продовжив дослідник З. Бауман, який презентував теорію індивідуалізації. Згідно неї, складні економічні та політичні соціальні процеси, конкуренція, руйнування історично впорядкованих соціальних взаємин, призводять до того, що у особистості руйнуються відчуття довіри та безпеки в оточуючому її середовищі, і як, наслідок у неї формуються прагнення до протесту, дезінтеграції, бажання мінімізації чи уникнення від соціальних контактів. Особа переживає розрив сформованої системи комунікації і взаємодії, у неї підвищуються почуття невпевненості та з'являються схильності до деструктивних та агресивних форм поведінки.

У зв'язку з активним поширенням Інтернету та глобальної комп'ютеризації приватного життя особистості, який західні дослідники А. Гольдберг, Н. Спапіра, К. Янг назвали «хворобою ХХІ століття», в 20-30 рр. ХХ ст. з'являються перші фахові дослідження булінгу та його проявів, зокрема кібербулінгу [7, с. 182]. Так, перші емпіричні дослідження з булінгу були проведені Д. Ольвеусом серед молоді в Норвегії та Швеції у 80-х рр. ХХ ст., а також Т. Ненселом у США. Під час реалізації цих проектів дослідники за допомогою анонімного анкетного опитування виявили 17% респондентів, які повідомили, що були жертвами знущань. При цьому, 6% респондентів зазначили, що були як жертвами булінгу, так і ініціаторами агресії та кібербулінгу.

Сьогодні булінг і всі можливі його прояви, серед яких і кібербулінг, активно вивчаються соціологами, філософами, психологами, педагогами, юристами та представниками наукових сфер. Зауважимо, що досі не сформовано уніфікованого визначення поняття «кібербулінг». Більшість дослідників визнають, що він є принципово новим, на відміну від традиційного булінгу, явищем в системі соціальної взаємодії.

Поняття «булінг» походить з англійської мови і означає «tobully» – залякувати, цькувати, задирати. Щодо поняття «кібербулінг», то сьогодні його вживають для фіксації різних форм поведінки

в мережі та спілкуванні за допомогою сучасних медіа. Іншими словами, кібербулінг є булінгом у кіберпросторі.

Поняття «кібербулінг» також походить з англійської мови, воно сформовано із двох слів: *kiber* (означає віртуальне опосередковане комп'ютером середовище) і *bulling* (походить від англ. *bull* – бик, бугай, а в переносному значенні – дуже велика, сильна чи агресивна персона) та означає процес агресивного нападу. В українській мові найближчими до нього синонімічними поняттями є: роз'ятрювати, задирати, знущатися, прискіпуватися, провокувати, дошкуляти, тероризувати, цькувати та інші.

Отже, кібербулінг – це певний набір різних форм поведінки: від незначних, типу жартів, які навіть неможливо розпізнати як булінг до психологічного віртуального терору, який завдає непоправної шкоди, нищить здоров'я жертви, призводить до суїцидів і смерті. При цьому, підкреслимо, що ключовим для визначення булінгу є розуміння, що така багаторазово повторювана агресивна поведінка має довільний, а не випадковий чи мимовільний характер, містить задум нашкодити людині і базується на дисбалансі влади (фізичної сили, соціального статусу в групі). А здобуття чи утримання будь-якої форми нерівності, соціальної ізоляції, відчуження, виключення з комунікації тощо – це вже внутрішня прихована сутність будь-якого виду булінгу [7, с. 182].

Ми приєднуємось до поглядів вчених, що кібербулінг – це форма боротьби за владу в широкому смислі цього слова, і як право домінувати над іншими, і як право впливати, впорядковувати життя інших [5, с. 15]. Це напади, з метою нанесення психологічної шкоди, які здійснюються через електронну пошту (e-mail), миттєві повідомлення, розгортаються в чатах, на веб-сайтах, в соціальних мережах або діють через текстові повідомлення (sms) або через зображення (фото, відео). Сьогодні до різновидів кібербулінгу відносять також тероризування за допомогою мобільного телефонного зв'язку. І якщо кібербулінг на перший погляд може здатися менш серйозним явищем, ніж реальна агресія, то його наслідки є досить серйозними, особливо для молоді: від емоційного виснаження, депресії аж до суїцидальних настроїв чи спроб. UNICEF попереджає, що психічним здоров'ям ризикують не тільки жертви, а й учасники цькування, а також ті, хто просто спостерігає зі сторони.

Ускладнює природу і наслідки даного явища і відсутність зворотного зв'язку. В епізодах

«очного» булінгу агресор бачить вразливість жертви і може в якийсь момент зупинитися, не доводячи до руйнівних наслідків. А в Інтернеті не видно, що відбувається з іншого боку, і агресор не знає, коли необхідно припинити цькування. Досить часто сам агресор може і не знати, якої шкоди він завдає людині.

Зміни в епоху сучасного інформаційного суспільства, здешевлення доступу та користування Інтернет-ресурсами, а також поява нових девайсів (смартфонів, планшетів тощо) для мобільного виходу в Інтернет без прив'язування до стаціонарних комп'ютерів сприяли тому, що серед засобів масової комунікації Глобальна мережа займає перше місце. Так, за результатами всеукраїнських моніторингових досліджень, 98% підлітків користуються Інтернет-мережею та вважають себе залежними від неї [3].

Результати іншого дослідження фіксують, що близько 70% приховують від батьків, що саме вони роблять в Інтернеті, при цьому майже 60% відвідували порно сайти і дивилися порномультики; більше 35% спілкувалися на секс-форумах; близько 80% цікавилися відео зі сценами насилля (мобінгу), які викладають в Інтернет їхні ровесники, інколи приймали участь в їх обговоренні на форумах [6].

Дана проблема загострилася у зв'язку із появою та жахливими наслідками залучення молоді до так званих «груп смерті»: «Синій кит», «Тихий дім», «Біжи або помри», «Розбуди мене о 4.20», «Червона сова». За даними ЗМІ, учасниками таких деструктивних об'єднань у соціальних мережах стали майже 30 тисяч українських підлітків. Вітчизняні дослідники А. Лобанова та Л. Калашнікова вважають, що оскільки молодь є найбільш вразливою групою, а в умовах війни, їх психіка стає занадто крихкою, саме тому вони схильні до участі в подібних спільнотах та групах [4, с. 168].

Відома американська компанія HarrisInteractive, оперуючи результати тривалих соціологічних опитувань фіксує дані, що 43% американської молоді віком 14-17 років постійно стикаються з кібербулінгом в Інтернеті чи на інших електронних пристроях. Вітчизняні дослідники також відстежують наступну тенденцію: учні загальноосвітніх шкіл віком від 10 до 15 років (54% хлопців, 46% дівчат) також стають жертвами образливих повідомлень, які надходять через мобільні телефони, Інтернет-мережі, або ж і те, і те одночасно [2, с. 30].

Чому ж Інтернет так приваблює молодь, яка все більше прагне до віртуального, ніж реального спілкування? Частково відповідь на це запитання

лежить у площині особливостей Інтернет-спілкування, якому властиві:

анонімність (її наслідками часто може бути безкарність, розкутість, і безвідповідальність поведінки учасників спілкування, яку вони не можуть собі дозволити у реальному житті);

добровільність контактів (повна свобода вибору чату, співрозмовників та можливість завершення спілкування у будь-який момент);

схильність до емоційного наповнення тексту (що виражається у створенні та використанні спеціальних знаків для позначення емоцій);

прагнення до нетипової, ненормативної поведінки (дуже часто користувачі презентують себе по-іншому, ніж у реальному житті, грають певні ролі, не знаючи співрозмовника, формують його образ, який дуже часто не співвідноситься із реальним);

загострена залежність від співрозмовника у спілкуванні;

відсутність єдності простору і часу (Інтернет дає можливість бути одночасно у різних місцях, а також спілкуватися з людьми);

характер спілкування – майже завжди письмовий.

Щодо причин та факторів, які найчастіше провокують використання Інтернету як інструменту спілкування, можемо вказати, в першу чергу, недостатню для особистості насиченість спілкуванням, наявність, як уже ми зазначали вище, у нього можливостей реалізації певних якостей, програвання ролей, переживання емоцій, які з тих чи інших причин неможливі у реальному житті. Та не зважаючи на усі переваги Інтернет-спілкування, віртуальний простір давно став майданчиком розповсюдження прямої (відкритої) і прихованої (латентної) віртуальної агресії. Відкрити її форму ми фіксуємо як кібербулінг, різновидом якого є вербальна кіберагресія як дія, спрямована на завдання різних видів психологічного дискомфорту учасникам Інтернет-спілкування за допомогою розміщення відповідних текстових Інтернет-повідомлень чи образів. Підкреслимо, що прихована (латентна) агресія виявляється у дещо інших формах: вона ніколи не позиціонує себе як власне агресія, маскується під дискусію, обмін думками та інші нормативні форми спілкування. Її основними знаряддями стають іронія, сарказм, замасковані образи, провокаційні висловлювання тощо. Якщо пряму агресію можна порівняти з ударом по голові, то прихована – це укол у больову точку. На перший погляд такі уколи менш небезпечні, але тривалий вплив прихованої агресії

здає значно більшої психологічної шкоди. Прихована агресія стає підґрунтям для виникнення багатьох страхів: страху залежності від стосунків, страху бути відкинутим, інтимофобії (побоювання емоційної близькості), страху зіткнутися зі своїми й чужими емоціями. Це породжує захисну реакцію: емоційне дистанціювання, уникнення близькості в реальних відносинах. Коли особі страшно, вона плаче, кричить, втікає, ховається [7, с. 192].

Яка ж різниця між звичайним цькуванням молодого людини у соціальних мережах і кібербулінгом? Останній може бути реалізований через відповідні технічні уміння та навички, формує можливість формування прихованої агресії, оскільки агресор(ка) досить часто залишаються невідомим та анонімними, забезпечують легкість з моральної точки зору, адже булер(ка) не бачить реакції жертви, як наслідок в такій взаємодії практично відсутні ймовірна емпатія і повага.

Як бачимо, кібербулінг важко контролювати і впливати на нього. При цьому ключову роль у даному феномені відіграють ролі, які займають учасники комунікації. На думку М. Фадеєвої, кібербулінг є актом, який здійснюється особою проти конкретної людини засобами електронної комунікації (Інтернет, мобільні телефони, соціальні мережі) і його жертвами зазвичай стають ті, кого цькували у реальному житті через зовнішній вигляд, світогляд, думки, громадянську позицію, навчання, здібності тощо [8, с. 21]. Дослідниця визначила рольові позиції в системі кібербулінгу:

покірні «жертви», більш тривожні та невпевнені, ніж звичайні особи. Вони виявляють тенденцію бути обережнішими, схильними до заглиблення у себе. Їхня типова реакція на булінг – уникнення мучителів. Зазвичай такі підлітки страждають від низького почуття власної гідності, часто уявляють себе невдахами, дурними, сором'язливими та непривабливими;

агресивні «жертви». Такі підлітки емоційно нестабільні, досить часто проявляють агресію, легко дратуються та впадають у стан гніву, піддаються провокаціям, схильні до зниженої самооцінки, низького рівня соціальної підтримки, але не використовують агресію як інструмент для досягнення мети, чинять опір булінгу і залучають інших у цю ситуацію;

підлітки/учні, які вчиняють насильство, ініціюють і ведуть процес булінгу («буллер», «переслідувач», «агресор»). Такі особи володіють високим потенціалом загальної агресивності та імпульсив-

ності, «нападають» та «переслідують» не тільки на своїх «жертв», а й вчителів і рідних. Їм властивий низький рівень емпатії, самоконтролю та оцінювання завданої шкоди, вони прагнуть домінувати, а в акті булінгу відчують себе успішними і самовпевненими;

підлітки/учні, які позитивно ставляться до булінгу й активно до нього долучаються, але зазвичай не є ініціаторами і не відіграють головну роль у цих процесах («послідовники», «помічники»). Їм властиве прагнення приєднатися до «успіху» агресора, при цьому вони не здатні на самостійні кроки й не відповідають за власні рішення. Часто спостерігається наявність комплексів і страхів, бажання бути сильними в очах інших;

підлітки/учні, які відверто підтримують залякування, наприклад, сміючись або привертаючи увагу до ситуації, але не втручаються у неї («пасивне залякування»). Для них характерними є агресивний гумор (сарказм, іронія), появу якої можна пояснити як захисний механізм через тривогу та страх потрапити на місце жертви цькування;

підлітки/учні, які люблять булінг, але не демонструють це ззовні («потенційні буллери»). Для таких осіб характерні нещирість, прагматизм, бажання домінувати та володарювати. При цьому причинами їх стриманості є небажання відкрито долучатися до булінгу, водночас за умов зміни соціальних умов життя, навчання, у особистому житті, ролей у групі чи субкультурі, такі підлітки можуть зайняти позицію агресора та перейти до активних дій приниження інших;

підлітки/учні, які не займаються булінгом і можуть вважати, що це для них не актуально, тобто байдужі до ситуації («спостерігачі»). Таку роль приймають більшість учасників. При цьому, у результаті відчуття власного безсилля їхня самооцінка помітно знижується, відбуваються різкі зміни настрою та збільшується невпевненість у собі. У спостерігачів часто формується почуття провини через неспроможність допомогти жертві. Крім того, спостерігачі у мережі не сприймають невербальні сигнали, що ускладнює оцінку ситуації;

підлітки/учні, які негативно ставляться до насильства і вважають, що повинні допомогти жертві, але нічого не роблять («потенційні захисники»). Такі учасники знаходяться між категоріями «спостерігача» та «захисника». Зазвичай їм властиві адекватна самооцінка, задоволеність від спілкування у групі. Вони не беруть участі у насильницьких актах цькування в активних

формах. До того ж, за умов зміни соціальної ситуації, отриманні соціальної підтримки інших, власної популярності у групі, підвищенні соціальної самоефективності можуть перейти до активних дій захисту жертви та зайняти позицію захисника;

підлітки/учні, які виявляють негативне ставлення до явища, захищають жертву або намагаються їй допомогти («захисник»). Зазвичай, це підлітки, які є авторитетом у соціальних спільнотах та чатах, вміють адекватно реагувати на цькування та допомагати жертвам кібербулінгу [8, с. 24].

Кібербулінг, як практика соціальної комунікації, використовує повідомлення та відеозаписи мобільних телефонів, спілкування на форумах та в чатах, приватних сторінках і забезпечує одних можливостями принижувати та переслідувати інших. За таких умов у жертви кібербулінгу формується відчуття, що виходу не існує. Наслідки такого стану можуть тривати довгий час і впливати на особистість різними способами: ментально (відчуття смутку, пригніченості, навіть злості), фізично (відчуття втоми, втрата сну, наявність больових відчуттів у животі, голові тощо), емоційно (відчуття сорому, втрата цікавості до улюблених речей), а у крайніх випадках кібербулінг може призвести навіть до скоєння самогубства.

Висновки. Отже, кібербулінг, як сукупність різних форм проявів жорстокості у віртуальному просторі, має складну природу і базується на сприйнятті молоді законів соціальної нерівності і боротьби за самоствердження. Профілактика булінгу і різних його проявів сприяє формуванню загальної готовності особистості до конструктивної взаємодії з іншими до почуттям власної гідності.

Аналіз наукової літератури засвідчив неоднозначність у поглядах експертів щодо найефективніших заходів запобігання та протидії цьому явищу. Із досвіду ряду європейських країн, на сьогодні існують різні механізми боротьби із ним: штрафи або навіть ув'язнення, пов'язані із кібербулінгом правопорушення, дисциплінарні санкції, тощо. Для запобігання та профілактики булінгу і кібербулінгу в країнах ЄС сформовано різноманітні освітні програми, а для постраждалих є можливість звернення на гарячу телефонну лінію. В Україні питання боротьби та профілактики булінгу і його різновидів ще не вивчається так активно та не закріплено належним чином у системі вітчизняного законодавства. Насамкінець, зауважимо, що знищити повністю це явище,

як і традиційний булінг, принципово неможливо, але, використовуючи систему окреслених нами заходів, можна зменшити його деструктивні про-

яви. Саме тому, потребують подальших досліджень проблеми протидії кібербулінгу як комунікативної практики сучасної молоді.

Список літератури:

1. Бедан В. Проблема кібербулінгу у молодіжному середовищі: теоретичний аналіз. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 1. С. 42-47.
2. Кононова М. Психологічні чинники кібербулінгу серед підлітків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Психологія. 2022. Випуск 4. С. 29-32.
3. Литовченко І. Діти в інтернеті : як навчати безпеці у віртуальному світі : посібник для батьків. К. : Вид-во : ТОВ «Видавничий Будинок «Аванпост-Прим», 2010. URL: http://onlinebezpeka.kyivstar.ua/the_benefit_for_parents (дата звернення 01.11.2023).
4. Лобанова А. С., Калашнікова Л. В. «Групи смерті», що формуються в Інтернет-просторі для підлітків: небезпека в умовах гібридної війни. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка*. Серія : Соціологічні науки. Луганськ, 2017. № 5 (310). С. 163-174.
5. Найдьонова Л. А. Кібербулінг або агресія в Інтернеті: способи розпізнання і захист дитини : методичні рекомендації. Київ , 2014. 80 с.
6. Найдьонова Л. А. Кібербулінг в підлітковому рейтингу інтернет-небезпек: URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwi9utkKHpAhUPzaYKHZ_fD_8QFjAAegQIAhAB&url=http%2F%2Fnbu.gov.ua%2Fjpdf%2FPnpz_2018_1_11.pdf&usg=AOvVaw2slp5MfDUGhJf28_IUOFaw (дата звернення 11.03.2024).
7. Хоменко З. Агресивна поведінка дітей як передумова підліткового кібербулінгу в мережевому спілкуванні. *Психологія і особистість*. 2018. № 2 (14). С. 181-196.
8. Фадєєва М. В. Структура психологічної готовності вчителя до надання психологічної допомоги дитині-жертви кібербулінгу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Серія : Педагогіка і психологія. 2013. № 39(1). С. 21-26.

Hrubi T.V., Kupchyshyna V.Ch. CYBERBULLING AS A MODERN PRACTICE IN THE SOCIAL COMMUNICATION SYSTEM

The article presents a theoretical analysis of cyberbullying as a communication practice of modern youth. Scientific approaches to studying the problem of bullying are considered as a phenomenon that captures any activity aimed at a target group or individual and includes emotional, physical, verbal violence that is repeated over time. It is emphasized that the key to defining bullying is the understanding that such repeatedly repeated aggressive behavior is arbitrary, not random or involuntary, contains the intention to harm a person and is based on an imbalance of power (physical strength, social status in the group).

The main approaches to the definition of the term "cyberbullying" were analyzed. It is recorded that it is a certain set of different forms of behavior: from minor, type of jokes that cannot even be recognized as bullying, to psychological virtual terror that causes irreparable damage, destroys the health of the victim, leads to suicides and death. It is emphasized that cyberbullying, as a collection of various forms of cruelty in the virtual space, has a complex nature and is based on the youth's perception of the laws of social inequality and the struggle for self-assertion.

The peculiarities of Internet communication have been identified and the reasons for its spread among young people have been recorded. It is emphasized that the reasons and factors that most often provoke the use of the Internet as a communication tool are insufficient saturation of communication for the individual, the presence of opportunities for him to realize certain qualities, playing roles, experiencing emotions that for one reason or another are impossible in real life. The difference between the usual bullying of a young person in social networks and cyberbullying was recorded and the role positions of its participants were analyzed. The methods of combating cyberbullying, which are used today by the countries of the European Union, have been determined.

Key words: *bullying, cyberbullying, youth, communication, Internet communication, violence.*